

Бабляк, Віталій. Брокгауз із Підзамча: Новинки видавництва [“Кам’янець у липні, Минуле, сучасне, майбутнє”] / Віталій Бабляк // Подолянин. – 2001. – № 28. – 13 липня. – С. 11.

Бабляк, Віталій. Координати Олега Будзей: Ювілеї / Віталій Бабляк // Подолянин. – 2003. – № 2. – 10 січня. – С. 3.

Бабляк, Віталій. Герої книги – вулиці: Анонс [Про підготовку книги “Вулицями Кам’янца-Подільського”] / Віталій Бабляк // Подолянин. – 2004. – № 48. – 26 листопада. – С. 5.

Кушнір, Борис. Зарум’янена мамина хлібина [Про книгу “Вулицями Кам’янца-Подільського”] / Борис Кушнір // Подолянин. – 2005. – № 27. – 1 липня. – С. 6.

Міркотан, Ольга. А Будзей на дембель не збирається! Або чого ми не знали про людину, яка знає (майже) все про Кам’янець? / Ольга Міркотан, Наталія Ярова // Подолянин. – 2013. – 11 січня. – С. 1, 4.

Одержано 17 квітня 2013 року

УДК 929-058.237ЯРОХНО

Т.І.Сурова, А.Ф.Суровий

Лідія Іванівна Ярохно (Проказюк)

Випускниця Кам’янець-Подільського педінституту 1976 р., вчитель вищої категорії, вчитель-методист, відмінник освіти України, лауреат і дипломант Всеукраїнського і обласних конкурсів Ярохно Лідія Іванівна (в одруженні Проказюк) народилася 26 квітня 1953 року в смт. Солотвин на Івано-Франківщині. Саме тут зустрілися в 1950 році, а згодом побралися її батьки – Ярохно Іван Тимофійович, 1923 р. н., демобілізований зенітник, уродженець Чернігівщини, посланий на роботу в Солотвинський райвійськкомат, і Савич Людмила Іванівна, 1929 р. н., призначена на посаду вчителя початкових класів Солотвинської середньої школи після закінчення Славутського педучилища.

Хоча місцем її народження став чарівний Карпатський край, однак своїм Віфлеємом Лідія Іванівна вважає мальовниче село Киселі Старокостянтинівського району Хмельницької області на межі Волині й Поділля, де з діда-прадіда жив мамин хліборобсько-священицький рід і куди молода сім’я Ярохнів переїхала в 1955 році на постійне місце проживання.

Тут пройшло Лідіне дитинство. Мама і бабуся Алла змалечку прилучили дівчинку до книжки. Взагалі в сім’ї панував культ книги. Мама виділяла щомісяця з мізерної вчительської платні у 40-60 карбованців кошти на придбання нових книг. Це була чудова дитяча література, зокрема твори Б.Чалого “Про хрещатого Барвінка і коника-Дзвоника”, “Про Барвінка і Ромашку”, Н.Забіли “Катруся вже велика”, вірші Олександра Олеся, Лесі Українки, а згодом “Робінзон Крузо” Д.Дефо, “Діти капітана Гранта” Ж.Верна, “Спартак” Р.Джован-

йоллі, українська класична проза, твори російських письменників (І.Тургенєв, М.Лермонтов) та гумористів “Четверо под одной обложкой”. А найкращим подарунком до Нового року була книга “Дванадцять місяців”, яку мама завжди умудрялася придбати в книжковому магазині райцентру, добираючись туди і в сніг, і в мороз пішки, бо не було тоді ще автобусного сполучення. Батько визнавав гідною уваги лише творчість Т.Шевченка та І.Франка, тому знав напам’ять майже весь “Кобзар” і Франкового “Лиса Микиту”. Справжньою радістю для дівчинки були зимові вечори під теплою грубкою, коли вголос в колі сім’ї читалися улюблені твори. Читати любили і Лідині друзі. Отож разом, усією вулицею, ходили до сільської бібліотеки, завідувачка якої Ганна Іванівна великий книголюб, постійно дбала про поповнення книжкового фонду і знала читацькі уподобання кожного.

Іншим великим захопленням дівчинки було малювання. Досі пам’ятає, коли їй, п’ятирічній, на день народження було подаровано фарби і м’який пензлик, запах тих фарб, здається, вирізняла б нині з-поміж тисячі інших. І розцвітали на альбомних аркушах скромні польові квіти, рідні з малечку пейзажі, сяяли зорі, злітали в загадковий космос ракети, бо з 1961 року той космос наблизився до людини і вірилося широ, що й “на Марсі будуть яблуні цвісти”. 1961 рік незабутній ще й тим, що навесні народився маленький братик, якого вона назвала Віктором на честь свого улюбленого дядечка з далекого Єнакієвого. А ще тієї весни закінчила перший клас, отримавши свій перший Похвальний лист. Так з похвальними листами переходила з класу в клас. Навчання не було їй тяжким. Коли тривали канікули, з нетерпіння чекала шкільних буднів. Активна в громадському житті класу, школи, вона була обрана головою ради дружини, відвідувала спортивний гурток, співала в хорі й вокальній групі, охоче декламувала, вела концерти. Особливо любила Шевченковські вечори, які проводилися в сільському клубі, куди сходилися всі односельці – і старі, й малі. Однак поступово такі вечори перестали проводитися з незрозумілих тоді і зрозумілих сьогодні причин: утверджувалась епоха стагнації і нового наступу на рідне, українське.

У шкільні роки, а саме в 1964 році (четвертий клас), були написані дівчинкою перші віршовані рядки. Було це так. Учителька української мови Клавдія Петрівна Чорна, яка вела літературний гурток старшокласників, запросила на його засідання і молодших школярів. Тут читалися й обговорювалися твори відомих письменників, а також поетів-початківців – учнів-старшокласників. Неймовірно здалося дівчинці те, що вірші може написати не якась загадкова особа, що іменується поетом, а така ж учениця, як вона, лише кількома роками старша. Важко окреслити одним словом, що тоді відчувала її душа. Це і захоплення, і здивування, і навіть щира заздрість: от мені б так! А тут, немов угадуючі думки дівчинки, вчителька зауважила: “Спробуйте і ви. Як бачите, не святі горшки ліплять”.

І от, йдучи додому зі школи однієї березневої днини, коли ще вся вулиця була вкрита білим, але вже не пухким, а ніби втрамбованим снігом, а берези

весело маяли гіллям з набубнявілими бруньками, що вже пахли весною, дівчинка несподівано промовила:

Голубе і чисте
Небо у цей час,
Йде весна зелена
У гості до нас.
Он берізки білі
Здійнялися ввись,
А бруньки в берізок
Соком налились...

Складалося легко. Прибігши додому, взяла аркушик, щоб записати, доки не забула. Невже вийшло? Прочитала мамі. Мама похвалила. З тих пір і стало писатися. У сьомому класі свої спроби, перемагаючи сумнів та острах, надіслала до редакції газети “Зірка”. Відповідь не забарилась. Попри деякі зауваження все ж було повідомлено, що вірші передали в журі конкурсу “Жовтнем зігрітий наш сонячний край”. Невдовзі прийшла й нагода як лауреату конкурсу: чотири збірки відомих українських поетів. А вже наступного року в газеті “Зірка” було опубліковано перший вірш “Солдат”, присвячений полеглим уроки війни з фашистами. Звичайно, це була велика радість. І не меншим було радісне здивування, коли стали надходити листи-відгуки від однолітків з усіх куточків України. Таких листів отримала понад триста.

У 1968 році закінчила останній клас Киселівської восьмирічки. Треба вчитися далі: або ходити по бездоріжжю за 7 кілометрів у сусіднє село, щоб здобути середню освіту, або обрати якийсь технікум. Оскільки старші подруги Ліди вже навчалися в Хмельницькому педучилищі, сумнівів щодо вибору не було. Звичайно, педучилище! Не стільки думалося про майбутню професію, скільки про те, що там, крім математики, мови, історії, літератури, фізики, викладається малювання, фізкультура, праця, співи, музика – словом все те, що нагадувало дитинство і було близьке її душі.

З вдячністю згадує викладачів училища – фахівців високого рівня, вимогливих і людяних водночас. Українську мову та літературу, до прикладу, читав Микола Никанорович Магера – відомий у краї прозаїк, досвідчений педагог. Він вів також літературну студію, яку, звичайно, стала відвідувати Ліда. Тут особливо повірила в рідне слово, в необхідність шанобливого ставлення до української мови. З власними віршами виступала по обласному радіо, друкувалася в газеті “Корчагінець”, стала членом літературного об’єднання, куди вже входили відомі поети й прозаїки, як-от: П.Карась, М.Федунець, В.Кравчук, А.Мацевич, А.Ненцінський, М.Мачківський, І.Рибицький, В.Семеновський, М.Сумишин та ін.

Звичайно, навчатися в педучилищі було нелегко. Однак наполегливість і жадоба до знань вивели дівчину невдовзі в когорту кращих учнів закладу. На другому курсі її було премійовано екскурсійною поїздкою до м.Москви. на третьому під час зимових канікул взяла участь у Республіканському семінарі

початкових авторів у м. Києві, де було відзначено її твори і разом із групою початківців, серед яких відомі нині письменниці Наталка Білоцерківець та Людмила Таран, запрошено на телестудію й відзнято телепередачу з їхньою участю. Нині цим важко когось здивувати, а от тоді, коли на село було всього 2-3 телевізори, все це видавалося мало не фантастикою.

Літературне середовище, в якому формувалися її погляди, уподобання та естетичні смаки, сприяло кристалізації національної гідності й самосвідомості, основи якої були закладені ще в шкільні роки. Тому недвозначно сприймалися спроби однокласників перейти у спілкування на “общепонятный”, щоб, бува, часом не подумали, що вони “селюки”. А під час перебування в Москві кілька разів потрапляли в ситуації, що змусили засумніватися, ніби всі народи – як брати. Там “страж порядку” зверхньо обізвав дівчат-українок “хохляндією”, там студенти-заочники МДУ, які жили в одному готелі з екскурсантами, цілком серйозно взялися доводити, що “не было, нету и не может быть” української мови – цілком у душі горезвісного циркуляра Валуєва. Спочатку не повірила, подумала, що це якийсь недоречний жарт, але, впевнившись, що це далеко не жарт, сперечалась до сліз, аж поки один із опонентів сказав: “Никогда не видел, чтобы хохлушка так защищала свой язык”. Було боляче й гірко, і особливо від того, що ніхто з її земляків навіть слова не сказав на захист рідного, не підтримав її, ще й розраджував: “Тобі це треба? Хай собі говорять”. Горячково думалось: “Хохлушка. Хохляндія. Ні разу ніхто навіть не вимовив “українка”. А якби я сказала “Кацапія”? Що б тоді було? Чому німець пишається тим, що він німець, француз тим, що він – француз? Чому тільки українці соромляться бути самими собою? І чому в Хмельницькому, на рідній українській землі, з 48 шкіл усього чотири – українські?” Ці думки не давали спокою. Поділилася ними з подругою Галею Ксьондз, з якою разом винаймали квартиру. Було вирішено заявити про це всім, нехай кожен подумає, хто ми є, і не відрікається від рідного. З цієї метою було виготовлено плакати й листівки відповідного змісту, що починалися закликом: “Українці, схаменіться!” і віршем С.Воробкевича “Слово рідне, мово рідна, хто вас забуває, той у грудях не серденько, тільки камінь має”.

Відомий письменник і педагог Анатолій Сваричевський пізніше про ці події писав: “У такий (хай, можливо, наївний) спосіб вісімнадцятирічна юнка протестувала проти повальної русифікації українського населення у сімдесяті роки. Пам’ятаю, як тодішній начальник КДБ істерично кричав з трибуни: “Эти соплячки заставили не спать несколько недель все управление!” (Українець. – 2009. – № 1-2. – С. 19).

Справді, вчинок студенток дорого для них обійшовся. Почалися допити в КДБ, потім виключення з комсомолу, спопеляючі і гнівні обвинувачення на педрадах і зборах. “На мене дивилися, як на прокажену, шарахалися, як від хворої на чуму чи холеру, – пригадує Лідія Іванівна. – Було таке, що й плювали вслід. Особливо боляче було бачити приниження мого батька, фронтовика, який намагався улагати органи, щоб не карали мене надто суворо. Батьки дуже

переживали, але ні мама, ні тато ніколи не дорікнули мене за мій вчинок”. А до державних іспитів залишився один місяць... Іспити скласти дозволено, однак омріяний диплом з відзнакою, який відкривав можливості до навчання на стаціонарі, довелося забути: на іспитах поставлено четвірки. Дісталось добряче і її улюбленим наставникам: М.Магері, А.Мацкевичу, яких ще довго тягали до КДБ.

Після закінчення педучилища в 1971 р. була направлена на роботу в Дерезнянський район. Намагалася вступити до Кам'янець-Подільського педінституту, однак, коли приїжджала на іспити, документи вже були з приймальної комісії кимось вилучені і відправлені поштою назад. І тоді з відчаю пішла до ректора І.Ваха, мало не на колінах благала не вилучати документи, а дозволити скласти вступні іспити. Дозволив. Сам сховався з дівчиною до приймальної комісії і дав відповідне розпорядження.

Як вона готувалася до тих іспитів! Було наново перечитано всі книги, рекомендовані програмою, написано сотню тренувальних творів, перечитано вздовж і впоперек підручник історії, вивчено всі рекомендовані теми з німецької мови...

Іспити було складено успішно. При прохідному балові – 22 вона набрала 24. Коли прийшов виклик, що зарахована, радості не було меж. Так, у 1973 році вона стала студенткою філологічного факультету (українське відділення) Кам'янець-Подільського педінституту – закладу, який став для неї рідним на все життя. З радістю поринула в навчання, про яке так пристрасно мріяла. У тодішній інститутській багатотиражці “Радянський студент” було опубліковано кілька матеріалів Лідії Ярошно, які свідчать про її активну участь у студентському житті. Вона пише про підготовку до екзаменаційних сесій, зокрема про зимову сесію 1975 року в групі II курсу українського відділу, де студенти завдяки систематичній, наполегливій роботі, взаємодопомозі склали екзамен з сучасної української мови лише на “відмінно” і “добре” (Радянський студент. – 1975. – 30 січня).

У замітці про літню сесію 1976 року підкреслюється необхідність покращення трудової дисципліни в групах, особливо посилення боротьби з пропусками занять (Радянський студент. – 1976. – 19 травня). Велике враження на студентку справили також перші кроки на педагогічній практиці: “Час збігав непомітно. І ось не в думках, а насправді я за вчительським столом. Тридцять шість пар очей пильно дивляться на мене, чекають чогось цікавого, незвичайного. І я розповідаю їм про подвиг капітана Гастелло, про героїзм нашого народу в дні випробувань. У класі тихо. І зовсім не страшно. І хвилювання зникло десь, мов туман, розтануло. А коли було закріплення матеріалу, трохи розгубилась – кого запитати? На кожне запитання – ліс рук. Такі вони хороші, ці четверокласники. Так допомогли мені на мою першому уроці!” (Радянський студент. – 1976. – 11 березня). Писала вона до інститутської газети і про практику інших студентів, про виховну роботу в групах, багато іншого.

Сама Ліда навчалася старанно. Отримувала підвищену стипендію, на останньому курсі навіть Ленінську, однак через кілька місяців без зрозумілих

на те причин була позбавлена такої честі. Після успішного складання Державних іспитів сподівалася на рекомендацію на навчання в аспірантурі. Однак марно, хоча його давали тоді всім охочим, хто закінчив інститут з відзнакою...

Студенти-випускники з радістю випурхнули із затишного гнізда своєї alma mater, а й так не хотілося прощатися. Віщувало серце, що вже закритий шлях до науки назавжди. Почалися вчительські будні: Севастопольська СШ №47, Лажівська ЗОШ І-ІІІ ст., Старокостянтинівська ЗОШ І-ІІІ ст. №7, Старокостянтинівський ліцей (ЗОШ №2), а з 2000 р. – Старокостянтинівська гімназія.

Нині, вийшовши на фінішну пряму свого педагогічного марафону, Лідія Іванівна Ярохно-Проказюк, учитель української мови та літератури Старокостянтинівської гімназії, вчитель вищої категорії, вчитель-методист, відмінник освіти України, лауреат Всеукраїнського конкурсу “Вчитель року – 2003”, дипломант обласного конкурсу “Жінка року – 2009”, підбиває підсумки: “З вдячністю згадую роки навчання в педучилищі та в інституті, високий професіоналізм викладачів – науковців К.С.Баценко, Н.Я.Грипас, Ф.Я.Середі, П.І.Свідера, М.Ф.Станівського, Є.І.Сохацької, П.Є.Ткачука, О.О.Чехівського, М.Скорського, О.М.Рокаш, А.А.Грицюка, А.Ф.Сурового”. Саме ці люди зі своєю залюбленістю у справу, з високим академічним рівнем фахових знань залишили глибокий слід у її душі, спонукали до творчого пошуку, до самовдосконалення. Своїми певними здобутками Л.І.Ярохно завдячує насамперед вищезгаданим викладачам, а також матусі – першій вчительці своїй і наставниці. Нині Лідія Іванівна Ярохно продовжує працювати, як і раніше, з великою самовіддачею. Її учні щорічно є призерами й переможцями міських та обласних конкурсів та олімпіад, захисту наукових робіт в МАН. Так, у 2008 році її учні вибороли І місце в обласному етапі конкурсу імені Петра Яцика та конкурсі-захисті наукових робіт МАН, у 2009 – ІІ місце, у 2010 – два призових місця в обласному етапі захисту наукових робіт МАН та І місце в обласному журналістському конкурсі, ІІІ місце на Всеукраїнському конкурсі юних журналістів. Лише за останній рік колекцію її щорічних нагород було поповнено обласною грамотою “За високий професіоналізм та педагогічне наставництво в підготовці учасників Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів Хмельницького територіального відділення МАН України”, Диплом І ступеня переможця обласної педагогічної виставки “Освіта Хмельниччини на шляхах реформування”, Подякою “За підготовку учасників фінального етапу VI Всеукраїнського турніру юних журналістів”.

Досвід Л.І.Ярохно-Проказюк “Використання українознавства як необхідної умови національно-культурного відродження” узагальнено Хмельницьким ОШПО і видруковано у збірнику “Передовий педагогічний досвід освітан Хмельниччини” / Укладачі А.С.Попович, Л.І.Тимофійшина, Т.А.Андрухович. – Кам’янець-Подільський: Аксіома, 2008. – 372 с. Особливо підкреслюється: вчитель-методист Л.І.Ярохно постійно стверджує, що слово плекає інтелект, генерує високу духовність. Нехтування його святим призначенням веде до денационалізації, деморалізації, втрати нацією духовного здоров’я. Тому

служіння рідному слову є для неї святим обов'язком. Останнім часом вчитель працює над проблемою комплексного використання знань різних сфер науки на уроках української мови. Такий підхід до вивчення рідної мови ґрунтується на самій природі мови як явища глобального й універсального і передбачає активізацію всіх каналів сприймання та переробки інформації. Узагальнюючи свій досвід роботи з використання позамовного матеріалу, Лідія Іванівна розробила своєрідний посібник, в якому подано тексти лінгвокраїнознавчого і лінгвокраєзнавчого змісту, зразки тлумачних диктантів та диктантів інформаційної дії, методичні рекомендації до них. На уроках літератури і мови вона працює постійно над проблемою виховання національно свідомого громадянина, орієнтується на формування інтелектуальної високодуховної творчої особистості, яка не лише має ґрунтовні знання, але й здатна орієнтуватися у складних життєвих обставинах, розрізняти поняття добра і зла, підступності, лицемірства і чесності, щирості. Цьому сприяють і методичні прийоми (створення проблемних ситуацій, зв'язка матеріалу, що вивчається, із сучасністю та ін.).

Свої принципи, ідеї, переконання Лідія Іванівна упроваджує і в позашкільній роботі. У гімназії під її керівництвом діє клуб духовності “Світлиця”. Уже традиційними завдяки клубу стали у гімназії свята святого Миколая, Андріївських вечорниць, зустрічі весни, Шевченківські дні, відзначення пам'ятних дат у житті нашого народу і ювілеїв видатних діячів у галузях мистецтва, науки, політики. Так, наприклад, лише за останній час було проведено урочисті засідання кафедр історії та літератури, членів товариства “Просвіта”, присвячені славетним українцям Остапові Вересаю, Іванові Пулюю, Агатангелу Кримському, літературний ранок “Вінок Кобзареві”, мовний усний журнал “Диво калинове”. Знання, набуті у процесі клубної роботи, вчитель-новатор охоче пропагує і серед дорослого населення. Лідія Іванівна та її вихованці виступають зі статтями у місцевій пресі, з лекціями і повідомленнями – перед батьками.

Важливо відзначити ще одну важливу сторону діяльності Л.І.Ярохно. У позакласній роботі вона використовує багаті скарби етнопедагогіки – цього коштовного арсеналу відшліфованих віками, з урахуванням української ментальності, методів і засобів впливу на дитину, спрямованих на формування національного ідеалу юнака і дівчини. Основу дидактики складає моральне та розумове виховання, оскільки народна мораль тісно пов'язана з християнською, вивчає засади християнської моралі, залучає дітей до духовної культури. Особливе місце серед форм роботи з дітьми посідає моральна проповідь (наприклад, моральна проповідь “Вклонитися батькам своїм”).

Л.І.Ярохно – член міського й обласного журі олімпіади з української мови та літератури й конкурсу “Вчитель року”, керівник гімназійного семінару “Вербальна культура педагога”, позаштатний лектор Хмельницького ОШПЮ.

Своїми надбаннями постійно ділиться з колегами на міських та обласних семінарах (наприклад, у грудні 2010 року виступила з презентацією власного

досвіду роботи зі здібними та обдарованими дітьми на обласному семінарі методистів районних методкабінетів), а також на сторінках фахових журналів: “Педагогічний вісник”, “Українська мова та література в середніх школах, ліцеях, гімназіях, колегіумах”, газеті “Майбуття”.

Мовні проблеми сьогодення постійно в полі зору Л.І.Ярохно. Мабуть, тому її було запрошено на Міжнародний конгрес “Українська мова вчора, сьогодні і завтра в Україні і світі” 21-23 жовтня 205 року та II Міжнародний конгрес “Українська освіта в світовому часопросторі” 26-28 жовтня 2007 року, де вона виступила з доповідями “Кризові явища мовної самоідентифікації учнівської молоді очима філолога-практика” та “Метафорична парадигма поезії Ліни Костенко як виразник національної самобутності української мови”. Доповіді-дослідження Л.І.Ярохно були надруковані в науковому збірнику Інституту українознавства НАН України, т.IX (2006 р.), т.XX (2008 р.). Ділячись враженнями від участі у цьому форумі, Лідія Іванівна ще раз наголосила на необхідності берегти, поширювати, захищати рідну українську мову. “Форум був представницький: у роботі конгресу брали участь репрезентанти із 22 країн світу, – говорила вона. – І це не дивно. Адже нашого цвіту по всьому світу. Уявіть собі: над нашою мовою ніколи не заходить сонце. Вона звучить на всіх континентах. Але парадокс весь у тому, що тільки ми, в Україні суцї, несемо відповідальність перед світом за долю української мови, за виховання (даруйте за тавтологію) українського українця. Це найголовніша думка, яку я винесла з роботи конгресу. Приємно було бачити і відчувати поряд людей однодумців, освітян, хоч і різних за фахом, але єдиних у своєму прагненні прислужитися Україні, наповнити українську освіту національним змістом. Мені приємно було чути, що українці четвертої хвилі еміграції домагаються права на вивчення рідної мови для своїх дітей в Іспанії, Італії. Українська школа відкрилась навіть у Парижі. Однак не вистачає підручників, учителів, навчальні програми – довільні. Тому й звертаються освітяни з діаспори до нашої держави за допомогою і підтримкою”. Тут же вона підкреслила, що боляче і прикро з боку української влади до потреб української освіти в різних регіонах України. Актуальними і злободенними залишаються ці слова і в наш час!

Л.І.Ярохно веде активну громадську роботу. Член Народного руху України з 1991 року, голова Старокостянтинівського міського й член правління обласного осередку Всеукраїнського товариства “Просвіта” ім. Т.Г.Шевченка. Постійно виступає зі статтями в місцевій пресі, організовує конференції, вечори-зустрічі з письменниками рідного краю, з відомими політичними і громадськими діячами (В.Шовкошитним – поетом-депутатом ВР, Д.Сапігою – директором видавництва “Каменярь” в рамках святкування 150-річчя від дня народження І.Франка; М.Воньо – поетом-піснярем; О.Радушинською, Л.Сердунчик, О.Ткачук, А.Ненцінським, В.Горбатюком та іншими членами Національної спілки письменників України).

У 2009 році як делегат брала участь у роботі X з’їзду ВТ “Просвіта”. Роботу Л.І.Ярохно як активної просвітянки було відзначено Хмельницькою обласною

державною адміністрацією і нагороджено Почесною грамотою Хмельницької ОДА від 8 грудня 2010 року та цінним подарунком.

Учасник Помаранчевої революції. Учасник численних акцій протесту проти потоптаних прав і свобод громадян, в тому числі й акції протесту проти ратифікації Харківських угод в Києві 27 квітня 2010 року.

Л.І.Ярохно пише вірші. Друкується в місцевій та обласній пресі і в колективних збірках: “Осик осінній сон” (2000), “Творче Поділля. Ювілей” (2003), “Старокосянтинів поетичний. Ювілей” (2009) та ін.

Тематика її творчості – багата і різноманітна. З високою вимогливістю й відповідальністю ставиться поетеса до художньої творчості, до рідного поетичного слова, розглядаючи їх як могутню зброю служіння інтересам країни, її людей:

Поетіє, пусти мене в свій храм.
Прости, що смію. Недостойна, знаю.
Але хоч мить дозволь побути там,
Де наш Кобзар, де всіх святих святая.
Поетіє, дозволь прийти мені
До першого й останнього причастя,
Дай таїнства твого відчути щастя,
Очисти від скверни й укріпи в борні.

Багато віршів Л.І.Ярохно пройняті глибокою любов'ю до рідної української мови, стурбованістю за її долю і розвиток. У вірші “Я молюся рідною мовою” вона дає відсіч тим, хто нехтує мовою батьків, своєї країни, вважає її “другорядною” і навіть “не гідною для молитви Божої”:

Я молюся рідною мовою –
В мене з осудом тичуть перст:
Не для церкви вона Христової,
Бо не гідна вона небес.
Але Богові з неба видно те,
І не тичте в мене персти –
Хто гордує рідною мовою,
Сам не гідний небес святих!

У вірші “Роздуми після архіпастирського візиту із Москви” поетеса дає оцінку поглядам служителів російської церкви, які проголошують “єресю” любов до України, її мови:

Що в своїй хаті – своя правда й сила,
Про це відомо всім ще од Тараса.
Гординею ви ж гідність охрестили,
Щоб мій народ був як вторинна раса.
Я – єретик... А Бог сміється з того,
Бо це думки не Божі, а мирські.
І тільки той належно любить Бога,
Хто Богом даний край любити вміє.

Вірші Л.І.Ярохно пройняті глибокою стурбованістю за долю України й палкою любов'ю до свого народу вірної і вдячної його дочки. Але, викриваючи темні сторінки історії народу України, його нестерпне становище під владою різних гнобителів, вона далека від ідеалізації його сучасного розвитку:

Я за минулим не жалію –
 Огидли черги й дефіцит,
 Партз'їздівоплески бурхливі,
 Облуда, піднята на щит.
 Зливали нації і гнули
 Інакодумців, що як Стус,
 Ні, не жалію за минулим,
 Але й сучасним не горджусь.

На підтвердження цієї тези можна називати різні вірші поетеси, в яких вона, говорячи навіть про наше недалеке минуле, про радянський період, з гнівом засуджує такі явища, як насильницька, колективізація, розкуркулення, масові репресії проти чесних людей. Одночасно вона викриває численні негативні явища матеріального, політичного, морального, психологічного плану, характерні для сучасного етапу розвитку України, уже в умовах незалежності: економічна криза, “діти врозтіч, ніби миші ті, шукають крихти на чужому полі”, “вернулись знов мінйайлі і манкурти”; численні новоявлені “патріоти”, що, прикриваючись жовто-синім прапором, жирують на троні, “ми ж наче в труні”, “ллють розбрату огидну каламуть, що ми не смієм зватися народом” та ін. (прикладів можна навести ще чимало). Проте, всупереч усьому цьому, поетеса висловлює незламну віру в світле майбутнє України:

Та правду вбити вже не вдасться їм,
 Бо всіх нас не поставиш на коліна.
 Ще нас – багато, що живуть одним:
 Воскрес Господь – Воскресне Україна!

Палко підтримує вона і європейський вибір України у вірші “Вернімось в європейський дім”, наголошуючи, що вертатись туди потрібно “гідно”, “не з торбами та харчами, а в душах храми возродім”, “як рівний з рівним, станьмо в нім”.

Л.І.Ярохно також майстер інтимної лірики. Чудові в неї вірші про природу. Ось, наприклад, як бачить вона наближення, скорий прихід весни:

Ще не чути жайвора вгорі,
 Ще мороз скрегоче уночі,
 Та навшпиньки пнуться явори,
 Виглядають журавлів ключі.

А в одному з віршів зображено образ іншої пори роки – осені:
 Не співчутлива осінь золота,
 Мов та княгиня, пишна й гордовита,
 Але така, що й розбишака-вітер
 Принишк, поклавши палець на уста.

Майстерно, з великою силою почуттів написані вірші поетеси про матір (“Сонет про матір”, “Черешня всохла, мати відцвіла”, “Пам’яті мами” та ін.). Мати для неї – свята і незрівняна, що відіграє винятково важливу роль у житті людей:

Пробудьте нам, матусю, многоліт,
Хай усміх Ваш нам зігріває душу.
Без Вас, рідненька, я признатись мушу,
На ласку і добро збідніє світ.

Нікого не залишать байдужим і вірші, в яких поетеса виливає велике, безмірне горе з приводу смерті матері:

Не докличуся, не дозвуся,
Не доїду і не добіжу..
Чом же рано ти так, матусю,
Перейшла споришеву межу?
Здаленіли і хата, і мальви,
Почужіли мої Киселі,
Бо немає у мене там мами,
І ні там, і ніде на землі.

Навіть наведені уривки з поетичних творів Л.І.Ярохно переконливо засвідчують її непересічний художній талант. А якщо до цього додати її педагогічну діяльність, невтомні зусилля по навчанню і вихованню підростаючого покоління в душі безмежної відданості справі рідної України, її мови та культури, то визнаємо: перед нами цікава, неординарна особистість, яка всі свої знання, сили й уміння віддає улюбленій праці на благо добра і щастя народу. За це їй пошана і вдячність від людей. Хай і надалі щастить їй на цьому путі!

Нині Л.І.Ярохно мешкає в місті Старого Костянтина – Старокостянтиніві. Тут понад тридцять років тому створила сім’ю, тут народилися і виросли її сини – військовослужбовець Олександр і Тарас, студент-історик, майбутній педагог. Гордістю її і втіхою є внучата – Ганнуся та Артусь, які виростають справжніми українцями, як і вона, – “з гордощами в серці”.

Резюме

Рассказывается о жизненном пути и творческой деятельности выпускницы Каменец-Подольского пединститута 1976 года, учителя высшей категории, учителя-методиста, отличника образования Украины, лауреата и дипломанта Всеукраинского и областных конкурсов Ярохно Лидии Ивановны (в замужестве Проказюк).

Одержано 24 квітня 2013 року